

Шевчук В. О.

*доктор економічних наук, професор,
т.в.о. завідувача кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Національної академії статистики, обліку та аудиту*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-337-1-24>

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ: ОБГРУНТУВАННЯ З ПОЗИЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО НАДБАННЯ

Російсько-українська війна, що триває 22-й місяць поспіль, обумовлена екологічними, соціальними, економічними та іншими чинниками. Вони продовжують вилитися у наміри демілітаризації та денацифікації України. Відстоюючи здатність сучасної homo sapiens протидіяти глобальним викликам, українство демонструє мету теперішньої війни з Росією та іншими рушіями смертоносних намірів. Нашою метою є здобуття загальнолюдської перемоги, а результатом – запобігання планетарному колапсу.

Відтак пріоритетом українських суспільних сил стає утвердження питоми національного інтелектуального надбання, сутність якого є рятівною, – на противагу ворожим намірам, що суперечать життю. Протидіючи ворожим намірам демілітаризувати країну, народ, його Збройні сили і Сили територіальної оборони проявляють свою екзистенційну сутність, котра продовжує залишатися не досягнутою [1, с. 461; 507]. Вже на початку війни вона проявилася у вигляді найпершої перемоги, котра миттєво, тотально і докорінно змінила парадигму глобального часопростору.

Ворожі прагнення демілітаризувати країну зазнали рішучого відпору, як тільки провалився путінський блиц-кріг. Не здавши столицю і країну, ми не здали і континент – тож не здали й усього світу. Відтак три дні героїчної оборони Києва явили собою своєрідний “осьовий час” III тисячоліття. Момент історичної Істини, що розмежовує часопростір, обумовлюючи вектор руху українства і людства до безсмертя, а не в бік згасання цивілізаційного розвитку [2]. Українство не має підстав програти війну, бо воює за рятівне світоглядне надбання, від якого залежить доля власних і загальнолюдських нащадків.

Нині проявлення нашої субстанційної сутності потребує адекватної протидії ворожим намірам денацифікувати нас. В умовах гібридної війни протидія цим намірам має відповідати ноосферним викликам і проявлятися через духовно-інтелектуальний потенціал нації. Визначальним для перемоги стає проявлення питоми українського світоглядного надбання. Ми вже вказували, що «ескіз» наукової

картини економічного надбання людства зображається у вигляді уявних дерев [1, с. 381]. Крона дерева з поживними плодами має три галузки, дві з яких належать Україні.

Однією із природничих «точок опори» фізико-економічної парадигми у світовій науці, яку започаткував основоположник національної наукової школи фізичної економії д-р С. Подолинський, є термодинаміка – новітня для того часу наукова галузь [3]. Ґрунтовно ознайомлений із працями Р. Клаузіуса, український науковець заклав світоглядні основи принципово нової для економії як науки ноосферної парадигми накопичення і суспільного розподілу енергії. Визначною і донині не опанованою новацією д-ра С. Подолинського понад 140 років залишається енергетичний бюджет людства [4]. З погляду сталого розвитку фізико-економічна модель цього бюджету, вибудована за Подолинським, є найприйнятнішою, бо сприяє збагаченню, а не обкраданню нащадків.

Майже через 100-ліття після смерті д-ра С. Подолинського його новаторський доробок був поцінований зарубіжними науковцями. Х. Мартінес-Алієр спільно із К. Шлюпманном видали монографію, присвятивши окремі її розділи д-ру С. Подолинському, якого назвали піонером екологічної економіки [5]. Завдяки їхнім старанням український новатор постав на чолі плеяди відомих зарубіжних науковців, яких доречно іменувати «апостолами екологічної економіки» [6]. Саме їхніми зусиллями понад три десятиліття утверджується новітній напрям сучасної світової фізико-економічної думки і загальнолюдської науки.

...Через кілька десятиліть після смерті українського новатора значущість його здобутків надзвичайно високо поцінував акад. В. Вернадський. Видатний мислитель і натураліст вказав на унікальні результати новаторських досліджень, відзначаючи започатковану д-ром С. Подолинським парадигму енергетичних відмінностей живого і мертвого. Наголошуючи на самостійності внеску свого попередника у розвиток термодинаміки, зробленого незалежно від «батьків»-подвижників цієї науки, акад. В. Вернадський підкреслив піонерний зв'язок доробку д-ра С. Подолинського із вивченням економічних явищ [7, с. 360]. На підставі термодинамічних доведень обох українських подвижників слід вести мову про «вічний двигун», що має бути створений на сучасних інноваційних засадах фізичної економії. Адже якщо у сфері неживого ідея «вічного двигуна» є утопією, то у сфері живого вона має знайти реальне еколого-економічне застосування для повоєнного відродження країни.

Нині слід віддати належне українському інтелектуалу і правозахиснику М. Руденку: як за поцінування новаторського доробку свого попередника, так і за самобутній особистий внесок у становлення

екологічної економіки. З одного боку, праці видатного інтелектуала і правозахисника містять узагальнення, чи не найважливішими з яких є висновки про те, що д-ра С. Подолинського «належить бачити серед економічних геніїв світу» [1, с. 465]. З другого боку, якраз у М. Руденка знаходимо положення, важливі для розвитку екологічної економіки як сегмента фізико-економічної думки, а саме. Це наукові аргументи про енергію, яка надходить на планету з Космосу, засвоюється через фотосинтез і є як новою, так і додатковою для Землі як відкритої термодинамічної системи [Там само]. Це також варіанти формули енергії прогресу, зокрема той, на підставі якого мислитель трактував її як світову константу, так і той, який доречно вважати алгоритмом загальнолюдського безсмертя.

Нарешті, це міркування М. Руденка щодо побудови енергетичної моделі сучасної цивілізації [1, с. 467]. «Ескіз» цієї моделі належить апробувати і вибудовувати як новітній інституційний проект, заснований на фундаментальних засадах фізичної економії. За Руденком пропонується енергетична модель має дві складові, котрі діють як симбіоз біосфери і ноосфери. Нижня складова – це своєрідний біосферний двигун цивілізації, здатний бути вічним. Верхня складова – це ноосферний соціум, адекватний вказаному двигуну. Адже жива речовина, як і розумне, згідно з доведеннями акад. В. Вернадського, – вічні.

Вважаємо, що акад. В. Вернадського і Героя України М. Руденка як послідовників інтелектуального надбання д-ра С. Подолинського належить бачити серед найдостойніших українських подвижників екологічної економіки. Завдяки українству людство має збагнути, що у підвалинах теперішньої війни знаходиться світоглядне зіткнення дихотомічних типів життєствердного і смертоносного знання. Віковічному буттю українства властиві рятівні світоглядні наративи. Відтак порятунок планетарної спільноти стає досяжним виключно завдяки перемозі першого типу знань – визначального для повоєнного відродження світу через еколого-економічну модель розвитку, засновану на питомих українських світоглядних засадах.

Список використаних джерел:

1. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. Київ : «Кліо», 2015. 680 с.
2. Шевчук В. «Осьовий час» III тисячоліття: Ступені утвердження української перемоги. URL: <https://litgazeta.com.ua/articles/osovyj-chas-iii-tysiacholittia-stupeni-utverdzhennia-ukrainskoi-peremohy/>
3. Термодинаміка. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
4. Подолинський С. Вибрані праці. Упорядник Л.Я. Корнійчук. Київ : КНЕУ, 2000. 328 с.

5. Martines-Alier J., Schlupmann K. Ecological_economics: Energy, Enviroment and Society. Oxford, Blackwell, 1987. 286 p.

6. Шевчук В. Екологічні виміри господарювання: інституційні засади капіталізації економіки. *Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: глобальні виклики та реалії за умов повоєнного часу*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16 грудня 2022 р.). Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. 152 с.

7. Вернадский В.И. Очерки геохимии. Львов : ВК «Арс», 2013. 488 с.